

Onderwerp: Synergiekansen GHIJ Noord

Datum vergadering: 9-10-2024

Registratienummer: 2005677 versie 2

Besluitnota

Onderwerp

Synergiekansen van project Gekanaliseerde IJssel Noordzijde (GHIJ-Noord).

Voorgesteld besluit

Het college wordt voorgesteld om in te stemmen met:

1. Het uitwerken van synergiekans 1, de verbreding van de GHIJ bij de Bokkenkade in Oudewater tot een uitvoeringsontwerp;
2. Het uitwerken van synergiekans 2, de herinrichting van NNN-gebied Waardsedijk in Oudewater tot een uitvoeringsontwerp;
3. Stoppen met het uitwerken van synergiekans 3, de verlegging van de waterkering aan de Oostzijde;
4. Bovenstaande informatie delen met het AB via het attenderingsbericht.

Inleiding

De waterkering aan de noordzijde van de Gekanaliseerde Hollandse IJssel (GHIJ-Noord) voldoet niet aan de wettelijke veiligheidsnormen. Het op orde brengen van de kering vindt éénmalig plaats onder de subsidie van het Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP). Het projectgebied is 18.3 kilometer en is gelegen tussen Achthoven-Oost en Hekendorp.

Op 21 december 2022 heeft het algemeen bestuur het voorkeursalternatief (VKA) vastgesteld (DM1915309). In combinatie met het op orde brengen van de waterveiligheid is onderzocht welke andere doelstellingen binnen het project kunnen worden gerealiseerd. Als resultante is een aantal synergiekansen opgenomen in het VKA. Het gaat om kansen met betrekking tot duurzaamheid, een klimaatbestendig watersysteem, de verbetering van biodiversiteit, waterkwaliteit en doelmatig waterbeheer. De kansen geven onder andere invulling aan de doelstellingen van de programma's Robuust en gezond watersysteem in een Klimaatbestendig gebied en Waterveilige werk- en leefomgeving.

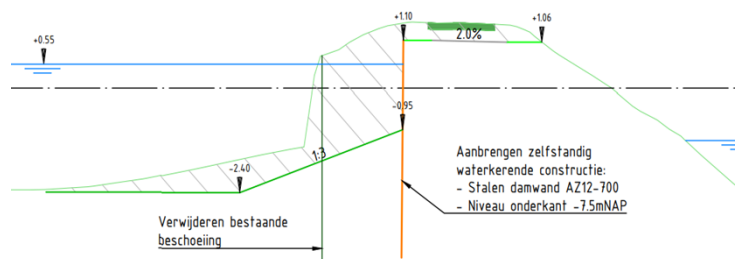
Het Dagelijks Bestuur (DB) heeft het projectteam gevraagd om het AB te consulteren of één of meerdere van de synergiekansen met het project kunnen worden meegekoppeld. Het projectteam heeft op 9 september 2024 een veldbezoek georganiseerd waarbij leden van het AB en DB aanwezig waren. Op 19 september heeft de commissie SKK de consultatienota over de synergiekansen behandeld. De commissie SKK heeft haar voorkeur uitgesproken over de 3 synergiekansen. De voorkeur is verwerkt in deze besluitnota. Wij vragen het DB om in te stemmen met het voorgesteld besluit.

Beoogd effect

Met de synergiekansen wordt een bijdrage geleverd aan de doelstellingen van HDSR met betrekking tot klimaatadaptatie, duurzaamheid, biodiversiteit en doelmatig waterbeheer.

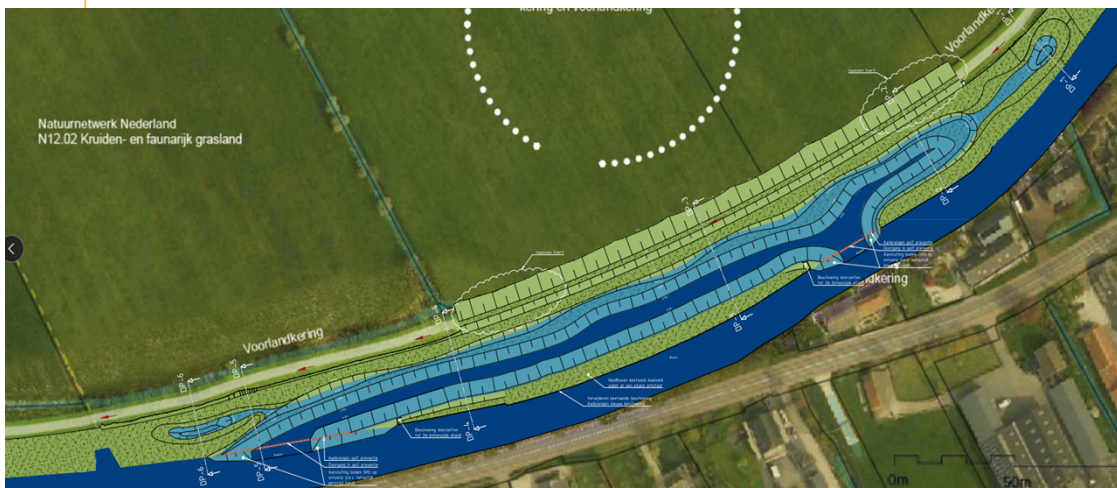
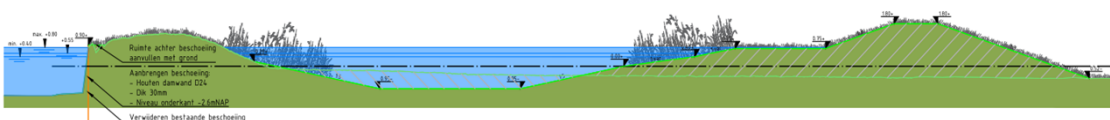
1. Het verder uitwerken van Synergiekans 1 Verbreding Bokkenkade

Ter plaatse van de Bokkenkade in Oudewater is de GHIJ relatief smal. Dit zorgt voor een bottleneck in de aan- en afvoer van water en onveiligheid voor het vaarverkeer. Daarom wordt de huidige waterkering, bestaande uit een grondlichaam en beschoeiing, vervangen door een zelfstandig waterkerende stalen damwand. De GHIJ wordt over een lengte van circa 650 meter verbreed door de bestaande waterlijn enkele meters (gemiddeld 2,2 meter) landinwaarts te verleggen. Het wandelpad dat nu op de kade ligt, wordt ook landinwaarts verplaatst. De kans sluit ook voor de gemeente goed aan bij belangrijke thema's zoals klimaatverandering, hittestress, wateroverlast en biodiversiteit.

2. Het verder uitwerken van Synergiekans Herinrichting NNN-gebied Waardsedijk

Tussen Montfoort en Oudewater wordt een meestromende nevengeul aangelegd met een lengte van circa 240 meter. Hiermee wordt zowel de waterveiligheid verbeterd als een bijdrage geleverd aan een waterrobuust en klimaatbestendig watersysteem, KRW-doelen en het vergroten van de biodiversiteit en waterkwaliteit. Hiervoor wordt de huidige waterkering landinwaarts verplaatst, waarbij het grondlichaam van de bestaande waterkering grotendeels behouden blijft. Tussen de bestaande en de nieuwe waterkering wordt de nevengeul ontgraven. Hiermee ontstaat een eiland in de GHIJ. Binnen de nevengeul wordt voor beide oevers een natuurvriendelijke variant toegepast. De nevengeul wordt niet toegankelijk voor vaarverkeer en recreanten.

3. Stoppen met de uitwerking van Synergiekans Verlegging waterkering Oostzijde

Tussen Achthoven-Oost en Montfoort liggen twee waterkeringen naast elkaar: de voormalige winterdijk en zomerdijk. Deze stammen uit de periode waarin de Hollandse IJssel nog vrij afwaterde en onder invloed stond van de getijden. De winterdijk voldoet momenteel aan de waterveiligheidseisen. Dat betekent dat op dit traject geen werkzaamheden benodigd zijn in het kader van de verbeteropgave van de regionale waterkering. Wel doet zich de kans voor om de voormalige zomerdijk, ook bekend als voorlandkering, aan te wijzen als de nieuwe regionale waterkering. Hierdoor wordt het areaal met ongeveer 6 kilometer verkleind, omdat er van de twee parallel gelegen waterkeringen dan nog maar één overblijft: de huidige voorlandkering. Dit past bij de ambities voor doelmatig waterbeheer.

Om de voorlandkering te kunnen normeren als regionale waterkering moeten diverse maatregelen getroffen worden aan de dijk en oeverconstructies. De belangrijkste waarden van deze verlegging zijn de vermindering van beheerinspanning en – kosten en van de gelddruk op de omgeving door de afname van het areaal.

Argumenten

- 1.1 *De synergiekans Verbreding Bokkenkade draagt bij aan een waterrobuust en klimaatbestendig watersysteem.* De GHJ is belangrijk voor de zoetwateraanvoer naar West Nederland tijdens droge perioden en waterafvoer tijdens normale en natte perioden. Door de relatief smalle GHJ in de bocht in Oudewater te verbreden, kan daar de opstuwing worden verlaagd waardoor een groter aanvoerdebiet gehaald kan worden voor de Klimaatbestendige Wateraanvoer (KWA). Daarnaast wordt het watersysteem ook robuuster. Er zijn langs de GHJ weinig kansen om de aanvoer groter te maken; de kansen die er liggen maken een belangrijk verschil;
- 1.2 *Synergiekans Verbreding Bokkenkade heeft een positief effect op de nautische veiligheid (vaarwegbeheer)* omdat er meer (over)zicht ontstaat in combinatie met meer ruimte voor schepen om te passeren. Aan de zuidzijde zijn 3x24 uurs ligplaatsen gelegen, waardoor de passeermogelijkheden hier in de huidige situatie beperkt zijn;
- 1.3 *Synergiekans Verbreding Bokkenkade biedt kansen voor ruimtelijke kwaliteit en recreatie.* Het plaatsen van een zelfstandig waterkerende constructie biedt kansen voor herinrichting van de kade, bijvoorbeeld door bomen weer terug te plaatsen langs het nieuwe wandelpad. Doordat de wandelaar dicht bij het water loopt, is er een grotere beleving met het water. Er is meer eenheid tussen het water, de kade en het pad;
- 1.4 *Het realiseren van een zelfstandig waterkerende constructie bij synergiekans Verbreding Bokkenkade biedt meer helderheid in verantwoordelijkheden en beheer en onderhoud.* De damwand is de waterkering en wordt beheerd door HDSR. Het grondlichaam erachter heeft geen keringsfunctie en wordt beheerd en onderhouden door de gemeente Oudewater. Daarnaast is er minder onderhoud nodig voor de stalen damwand;
- 1.5 *De Cie SKK heeft positief advies gegeven over de synergiekans verbreding Bokkenkade;*
- 2.1 *De herinrichting NNN-gebied Waardsedijk draagt bij aan het vergroten van de KRW-doelen voor de GHJ.* De GHJ is onderdeel van de Kaderrichtlijn Water (KRW) en vormt een prominente ecologische verbinding in het landschap. Het realiseren van een nevengeul, ca. 600 meter natuurvriendelijke oevers en poelen biedt kansen voor diverse soorten waardoor de KRW-scores voor macrofyten, macrofauna, vis (rust, paai- en opgroeigebied) en fytoplankton naar verwachting verbeteren;
- 2.2 *Door aanleg van natuurlijke oevers en een toename van oeverplanten (helofyten) bij de synergiekans Herinrichting NNN-gebied Waardsedijk verbetert de ecologische en chemische waterkwaliteit (KRW).* De aanleg van een nevengeul, natuurlijke oevers en poelen biedt meerwaarde ten opzichte van de huidige beschoeide oever. De afwisseling in diepte, dynamiek, beschutting en structuur resulteert in een grotere diversiteit en meer leefgebieden voor

watergebonden flora en fauna zoals kleine zoogdieren, amfibieën, vissen en riet- en moerasvogels. Deze soorten zijn ook bepalend voor de KRW;

- 2.3 *Synergiekans Herinrichting NNN-gebied Waardsedijk draagt bij aan een waterveilige en aan een waterrobuust en klimaatbestendig watersysteem (werk met werk).* Door het creëren van de nevengeul ontstaat meer ruimte voor water waardoor een groter aanvoerdebiet gehaald kan worden voor de KWA. Daarnaast wordt het watersysteem klimaatrobuuster wat met oog op de toekomst positief is. Het effect op de KWA is nog groter wanneer deze synergiekans wordt gecombineerd met die van de verbreding van de Bokkenkade;
- 2.4 *De nieuwe dijk bij synergiekans Herinrichting NNN-gebied Waardsedijk is beter beheerbaar en inspecteerbaar.* Dagelijks beheer en onderhoud valt onder de verantwoording van Staatsbosbeheer;
- 2.5 *De Cie SKK heeft positief advies gegeven over de synergiekans verbreding Bokkenkade: mooi plan, kansrijk;*
- 3.1 *Op dit moment kan er nog geen goede afweging gemaakt worden op basis van kosten voor synergiekans verlegging waterkering oostzijde.* De kosten die het op orde brengen van de kering als regionale kering met zich meebrengt zijn in beeld gebracht evenals de kosten die bespaard worden aan huidig dagelijks beheer en onderhoud en inspectie als de verlegging plaatsvindt. Echter is er onvoldoende inzicht in de kosten die gemaakt moeten worden om de kering op orde te brengen als overige kering, omdat er nog geen keuze is gemaakt over het veiligheidsniveau dat geboden moet worden aan de voorlanden. De verwachting is dat de werkzaamheden meer beperkt zijn wanneer de kering overige kering blijft dan wanneer deze als regionale kering genormeerd wordt;
- 3.2 *Het individueel risico op wateroverlast blijft ongewijzigd bij synergiekans verlegging waterkering oostzijde.* De woningen aan de oostzijde liggen zowel in de huidige situatie als na verlegging van de waterkering aan de binnenzijde van een dijk (binnendijs) en worden daarmee beschermd door een genormeerde waterkering. In de huidige situatie door de voorlandkering (een overige kering) en na verlegging door een regionale kering IPO-klasse 1. Hiermee blijft het individueel risico op wateroverlast ongewijzigd;
- 3.3 *Tijdens de consultatie van de Cie SKK hebben diverse partijen hun twijfels geuit bij deze synergiekans.* Twijfels gingen o.a. de hoogte van de uitvoeringskosten versus de voordelen, het aantal potentieel te kappen bomen en daarmee de potentiële weerstand en de vraag in hoeverre deze kans toekomstbestendig is.

Kanttekeningen

- 1.1 *De zelfstandig kerende waterconstructie kan enkel gerealiseerd worden met een stalen damwand.* Er zijn geen duurzamere oplossingen mogelijk;
- 3.1 *Er is nu een IPM-team beschikbaar dat de werkzaamheden aan de oostzijde mee kan koppelen in het project.* Als later de keuze wordt gemaakt alsnog de kering te verleggen en de benodigde werkzaamheden uit te voeren, zal hiervoor een nieuw project moeten worden opgestart en zal de omgeving opnieuw moeten worden betrokken;
- 3.2 *Regeldruk blijft ongewijzigd.* De huidige situatie met twee keringen blijft behouden. De percee-eigenaren zullen ook in de toekomst nog beperkingen en regeldruk van de beschermingszone van beide keringen ervaren. HDSR zal vergunningsaanvragen moeten afhandelen en moeten handhaven langs twee trajecten.

Financiën

Investeringskosten en verdeling over de doelstellingen

De investeringskosten van de synergiekansen (1 en 2) bedragen ca. € 3 miljoen. Dit bedrag is inclusief BTW en bouwrente maar exclusief toekomstige indexeringen. Het gaat hierbij over de meerkosten om deze kansen te realiseren in aanvulling op de waterveiligheidsopgave.

Uitgaven en inkomsten

De synergiekansen maken onderdeel uit van het dijkverbeteringsproject GHIJ-Noord. De investeringskosten van het gehele project zijn als volgt verdeeld over de verschillende thema's.

Thema	Omschrijving	Bedragen in € mln.			
Waterveiligheid	Omschrijving	Totaal	Dekking	Bijdrage HWBP	Bijdrage HDSR
Dijk	Verbeteren grondlichaam	4,0	90% HWBP 10% HDSR	3,5	0,5
Oevers voorlandkering	Vervangen oeverconstructies	16,5	90% HWBP 10% HDSR	15,0	1,5
Oevers voormalige C-kering	Vervangen oeverconstructies	14,5	100% HDSR	-	14,5
Subtotaal		35,0		18,5	16,5
Synergiekansen					
Verbreden Bokkenkade		2,5	100% HDSR	-	2,5
Herinrichting NNN-gebied Waardsedijk		0,5	100% HDSR	-	0,5
Subtotaal		3,0		-	3,0
Totaal		38,0		18,5	19,5

1) Bedragen inclusief BTW, exclusief toekomstige indexering.

2) De vermelde investeringskosten ad € 35 miljoen voor het waterveiligheidsdeel zijn gebaseerd op de raming van het vastgestelde Voorkeursalternatief met een nauwkeurigheid van +/- 30%. Voor de synergiekansen berusten deze op de raming behorend tot het voorlopig ontwerp met een nauwkeurigheid van +/- 25%..

3) De 3^e synergiekans (verlegging waterkering oostzijde) is uit het financiële overzicht gehaald. Hiermee zijn de totale investeringskosten van 43 mln. naar 38 mln. bijgesteld.

Subsidiabiliteit

De waterveiligheidsopgave komt in aanmerking voor subsidie vanuit het HWBP. Maximaal 90% van deze kosten wordt gesubsidieerd. Om te toetsen of de kosten in aanmerking komen voor subsidie, hanteert het HWBP de Regeling Subsidies HWBP. Deze regeling beschrijft het onderscheid in subsidiabele en niet-subsidiabele kosten. Kosten die voortkomen uit de fysieke aanpassingen van de waterkering om deze aan de waterveiligheidsnorm te laten voldoen zijn subsidiabel. Het geschikt maken van de voorlandkering als regionale kering wordt gezien als doelmatige oplossing voor het veiligheidsprobleem op de regionale kering en is daarom subsidiabel. Bij het geschikt maken, hoort ook het vervangen van oeverconstructies die in slechte staat verkeren, maar een belangrijke functie hebben in het in stand houden van de waterkering. Kosten voortkomend uit achterstallig beheer en onderhoud zijn niet subsidiabel. Dit geldt voor de oeverconstructies die nu ook al een onderdeel vormen van de huidige regionale kering.

Meerkosten ten behoeve van de realisatie van synergiekansen komen niet in aanmerking voor subsidie van het HWBP. Omdat ter plaatse van de synergiekansen Waardsedijk ook een waterveiligheidsopgave geldt, valt een deel van de kosten onder de subsidieregeling van het HWBP.

Dekking meerjarenbegroting

Bovenstaande investeringskosten, -uitgaven en de hieraan gerelateerde kredietaanvraag zijn reeds in de meerjarenbegroting verwerkt en vastgesteld. Middels de P&C-cyclus wordt het voortschrijdend

inzicht doorlopend verwerkt en gedeeld. Ten opzichte van de (meerjaren)begroting 2024 betekenen bovenstaande cijfers een neerwaartse bijstelling.

Kredietaanvraag realisatiefase

De realisatie van het totaal aan maatregelen zal worden gedekt uit een nader aan te vragen kredietvolume. Ter voorbereiding op deze kredietaanvraag zal tevens worden nagegaan van welke subsidie gebruik kan worden gemaakt.

Kapitaallasten

De kapitaallasten gebaseerd op een gemiddelde rentevoet van 3% en een looptijd van 30 jaar zijn als volgt:

- Eerste jaar: afschrijvingskosten €807.000,-; rente €726.000,-
- Laatste jaar: afschrijvingskosten €807.000,-; rente €24.000,-

Juridische aspecten

Na dit besluit wordt de vergunningsprocedure opgestart en wordt de omgeving geïnformeerd.

Communicatie

De omgeving wordt geïnformeerd over het besluit.

Het AB dient te worden geïnformeerd over het besluit van het Dagelijks Bestuur via een attenderingsbericht.

Attenderingsbericht:

Het DB heeft op 9 oktober jl. ingestemd om synergiekans 1, de verbreding van de GHJ bij de Bokkenkade in Oudewater en synergiekans 2, de herinrichting van NNN-gebied Waardsedijk in Oudewater uit te laten werken tot een uitvoeringsontwerp. Tevens heeft zij ingestemd om te stoppen met het uitwerken van synergiekans 3, de verlegging van de waterkering aan de Oostzijde. Wanneer het uitvoeringsontwerp gereed is wordt een bestek opgesteld met een deterministische raming. In april 2025 wordt een Europese aanbestedingsprocedure opgestart en medio 2025 wordt het krediet aangevraagd bij het AB. Na goedkeuring van het krediet wordt het werk gegund aan een aannemer.

Samenwerking & participatie

- Synergiekans Bokkenkade: De gemeente Oudewater is betrokken bij het opstellen van het ontwerp. Zowel ambtelijk als bestuurlijk staan ze positief tegenover de verbreding. De kans sluit ook voor de gemeente goed aan bij belangrijke thema's zoals klimaatverandering, hittestress, wateroverlast en biodiversiteit.
- Synergiekans Inrichting NNN-gebied Waardsedijk: Staatsbosbeheer en Provincie Utrecht zijn, als direct belanghebbenden, betrokken bij het opstellen van het ontwerp en zijn positief over deze kans. Staatsbosbeheer wordt verantwoordelijk voor het dagelijks beheer en onderhoud van het gebied.
- Synergiekans verlegging waterkering oostzijde: Met de direct betrokkenen van de synergiekans verlegging waterkering oostzijde heeft participatie in algemene zin over het project plaatsgevonden. 1 op 1 gesprekken met de eigenaren over het ontwerp hebben nog niet plaatsgevonden, deze waren voorzien na de Consultatie van Cie SKK.

Voor de synergiekansen Bokkenkade en Herinrichting NNN-gebied Waardsedijk wordt een Samenwerkingsovereenkomst (SOK) opgesteld waarin afspraken staan over o.a. beheer en onderhoud.

Vervolg

Het projectteam werkt het ontwerp van de synergiekansen verder uit tot een uitvoeringsontwerp. Van het uitvoeringsontwerp wordt een bestek opgesteld met een deterministische raming. In april 2025 wordt een Europese aanbestedingsprocedure opgestart en medio 2025 wordt het krediet aangevraagd bij het AB. Na goedkeuring van het krediet wordt het werk gegund aan een aannemer.

Bijlagen

Consultatienota synergiekansen DM1993357

Deelrapportage VO Synergiekansen DM2000063

Deelrapportage verlegging waterkering Oostzijde DM1998948